

DNEVNA PRIPREMA ZA VJERONAČNI SAT

I. OPĆI PODATCI O VJERONAČNOM SATU

Škola: I. B. Mažuranić Koška

Razred: 4

Vjeroučitelj: Marijan Mandić

Nastavna cjelina: Božji nas glasnici zovu

Nastavna tema: Posvuda je Betlehem - Isus je svjetlo naroda

Nastavna jedinica: Božićni običaji

Ključni pojmovi: Božićni običaji, radost Božića, Isus-mir-ljudima, Isus-svjetlo narodima

CILJ: učenik će istražiti i uživiti se u tradicionalne božićne običaje vezane za mjesto u kojem živi

ISHODI:

Obrazovni / kognitivni

- učenik će povezati božićno slavlje i običaje s pravim značenjem božićnog otajstva
- učenik će upoznati vrednote koje su u našoj kulturnoj baštini povezane s Božićem

Odgojni / afektivni

- učenik će aktivno doživjeti vrijeme Božića u obitelji
- učenik će poštovati i prihvatiti blagdan Božića kao vrhunac radosnog iščekivanja kroz došašće
- učenik će objasniti tamu i svjetlo – simbole Isusa koji se rađa poput mladog sunca

Djelatni / funkcionalni ili psihomotorički

- učenik će proučavati božićne običaje i povezati s običajima u svojoj obitelji, u svojoj župi

Metodički sustav: Problemsko- stvaralački s elementima meditacijskog pristupa

Oblici rada: frontalni i timski rad

Aktivnosti učenika: slušanje, odabir članova grupe, upoznavanje s građom za rad u timu, obrada teme i bilježenje bitnih podataka, iznošenje rezultata rada timova, pisanje svojih najdražih obiteljskih običaja, lijepljenje oko Isusa u jaslicama

Nastavne metode: pjevanje, razgovor, čitanje, slušanje, otkrivanje, pisanje

Nastavna sredstva: listići s pjesmom, svijeća, figurice za timove, figurice društvenih igara, listići s tekstom o pojedinom božićnom običaju, list u oblicima pojedinih božićnih simbola, post it papirići, Isus u jaslama na povećem papiru (A3), listići za vlastito svjedočenje o najljepšim običajima u obitelji

Nastavna pomagala: ploča, pano, kreda

Korelacija: hrvatski jezik, likovna kultura, glazbena kultura

Plan ploče:

Radost, mir i svjetlo

- učenička izvješća po skupinama

Božićno drveće:

Jaslice:

Slama:

Zvonce:

Sveta voda:

Svijetla:

- božićni običaji koji mi se sviđaju... (učenici stavljaju papiriće s napisanim običajima)

Pitanja za provjeru ishoda:

Za koji blagdan kažemo da mu prethodi došašće?

Koju ulogu imaju tama i svjetlo u vremenu došašća?

Koje božićne običaje znaš nabrojiti?

Koje božićne običaje najviše voliš?

Koji božićni običaj možeš protumačiti i povezati s božićnim otajstvom?

Koje vrednote iz naše kulturne baštine možeš povezati s Božićem?

Gdje na poseban i prisan način, uključujući i božićne običaje, slavimo blagdan Božića?

Izvori za pripremanje nastavnika:

- *Program katoličkog vjeronauka u osnovnoj školi*, Hrvatska biskupska konferencija, Zagreb, 2003.

- *Nastavni plan i program za osnovnu školu*, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, Zagreb, 2006.

- *Na putu vjere*, Udžbenik za katolički vjeronauk četvrtog razreda osnovne škole, Kršćanska sadašnjost, Zagreb 2014.

- *Na putu vjere*, Radna bilježnica za katolički vjeronauk četvrtog razreda osnovne škole, Kršćanska sadašnjost, Zagreb 2014.

- *Jeruzalemska Biblija*, Zagreb, 2003.

- *HNOS*, Vjeronauk za 4. razred, nelektorirana verzija, 1. kolovoz 2006.

- *Primjena Bloomove tasonomije znanja u nastavi*, Elvira Nimac, pdf-dokument sa stranice <https://www.skolskiportal.hr/digitalna-izdanja/katalozi/P89274.html>
- *212 metoda za nastavu vjeronauka*, Katehetski salezijanski centar, Zagreb, 2002.
- MZOS Program međupredmetnih i interdiscipliniranih sadržaja građanskog odgoja i obrazovanja za osnovne i srednje škole
- Dunja Rihtman-Auguštin, *Knjiga o Božiću*, Golden marketing, Zagreb, 1995.

Izvori za pripremanje učenika:

- *Na putu vjere*, Udžbenik za katolički vjeronauk četvrtog razreda osnovne škole, Kršćanska sadašnjost, Zagerb 2014.
- Radni materijali i predlošci za rad

II. GLOBALNA STRUKTURA SATA

1. Meditativno-molitveni početak
2. Motivacija
3. Definiranje problema i metoda istraživanja
4. Grupno rješavanje problema
5. Sinteza
6. Aktualizacija
7. Meditativno-molitveni završetak

III. TIJEK SATA

1. Meditativno-molitveni početak

Učenici dobivaju listić s pjesmom *O Betleme* te zajedno pjevaju.

2. Motivacija

Učenici opušteno sjede, naslonjeni leđima na stolice, sa šakama položenim na nogama.

Prostorija se zamrača, ugase se svjetla. Učenici zatvaraju oči.

Pružaju li nam mrak ugodu i sigurnost? Što sve ne možemo raditi u mraku, bez ikakvog izvora svjetla, a po danu, pod svjetlom možemo? Jel bi mogli živjeti u mraku bez svjetla?

Učenicima se kaže da polako otvore oči. Upali se šibica i pusti da izgori. Zatim se pali druga šibica a potom i svijeća.

Kakve osjećaje je u vama pobudila zapaljena šibica? Kako ste se osjećali kad je svjetla ponovno nestalo? Što vam je prvo palo na um kada ste vidjeli da je upaljena svijeća?

Tko nam je svojim rođenjem prije više od dvije tisuće godina, a čiji rođendan svake godine slavimo, donio radost, mir i svjetlo?

(Razgovorom doći do naslova i zapisati ga na ploču i u bilježnice). Mogući naslov: *Radost, mir i svjetlo*

3. Definiranje problema i metoda istraživanja

Pristupa se izboru članova timova. Pet je timova (po potrebi i šest), Božićno drvce, jaslice, slama, zvonce, sveta voda i svijeća. Na svakom stolu za kojim će raditi grupa nalazi se predmet vezan za grupu. Izbor se vrši uz pomoć figurica za društvene igre. Kada se grupa formira i svi zauzmu svoja mjesta, svakoj se grupi dodjeljuje listić s podacima za proučavanje, te prazan list s konturama pojedine grupe u koju će unositi podatke.

4. Grupno rješavanje problema

Učenici u timu proučavaju tekst pojedinog božićnog običaja, razgovaraju na koji način sastaviti izvještaj, te pristupaju sastavljanju istog.

5. Izvještaj po skupinama

Kada su svi timovi gotovi tada jedan po jedan tim izvještava svoje zaključke, cijeli razred pažljivo sluša. Kako jedan tim prezentira izvješće, tako cijeli tim prilazi i lijepi izvještaj na ploču ili ako je to zgodno postavlja na pano. Izmjenjuju se svi timovi.

6. Sinteza

Na kraju svih izvještaja ističem najvažnije učeničke zaključke.

7. Aktualizacija

Svaki učenik dobije papirić (može poslužiti post-it papirići) na koji piše što mu se najviše sviđa od božićnih običaja u svojoj obitelji. Kako učenik napiše tako dolazi do ploče ili panoa i postavlja svoj papirić oko Isusa u jaslicama.

8. Meditativno-molitveni završetak

Učenici dobivaju listić s pjesmom *Veselje ti navješćujem* te zajedno pjevaju.

IV. KRITIČKI OSVRT

V. PRILOZI

O BETLEME GRADE SLAVNI OD BOGA
NAJVEĆI SI TI OD GRADA SVAKOGA
JER IZ TEBE NAM IZAĐE VOJVODA
ISUS DRAGI DAVIDOVA PORODA

O BETLEME GRADE SLAVNI OD BOGA
NAJVEĆI SI TI OD GRADA SVAKOGA
JER IZ TEBE NAM IZAĐE VOJVODA
ISUS DRAGI DAVIDOVA PORODA

O BETLEME GRADE SLAVNI OD BOGA
NAJVEĆI SI TI OD GRADA SVAKOGA
JER IZ TEBE NAM IZAĐE VOJVODA
ISUS DRAGI DAVIDOVA PORODA

O BETLEME GRADE SLAVNI OD BOGA
NAJVEĆI SI TI OD GRADA SVAKOGA
JER IZ TEBE NAM IZAĐE VOJVODA
ISUS DRAGI DAVIDOVA PORODA

O BETLEME GRADE SLAVNI OD BOGA
NAJVEĆI SI TI OD GRADA SVAKOGA
JER IZ TEBE NAM IZAĐE VOJVODA
ISUS DRAGI DAVIDOVA PORODA

O BETLEME GRADE SLAVNI OD BOGA
NAJVEĆI SI TI OD GRADA SVAKOGA
JER IZ TEBE NAM IZAĐE VOJVODA
ISUS DRAGI DAVIDOVA PORODA

O BETLEME GRADE SLAVNI OD BOGA
NAJVEĆI SI TI OD GRADA SVAKOGA
JER IZ TEBE NAM IZAĐE VOJVODA
ISUS DRAGI DAVIDOVA PORODA

Tim slama

Badnjak i slama

Stari je običaj bio unijeti na dan prije Božića tri velika panja, koja simboliziraju Sveto Trojstvo i postaviti ih pored ognjišta. Iz njihove vatre palile su se svijeće, a često bi se u vatru u kojoj su ti panjevi gorjeli dodao dio gozbe i pića, a njihova bi vatra trebala donijeti mir i dobro ukućanima. Kad bi otac obitelji unosio badnjak, čestitao bi ukućanima koji bi mu potom uzvraćali.

U kuću je obično otac obitelji unosio slamu koju bi se rasprostrlo po podu, simbolizirajući Isusovo rođenje u staji na slami. O tome govore i stihovi pjesme

Radujte se narodi:

Vidi Božje otajstvo

U podrtoj štalici

I tko trpi uboštvo na toj

tvrdoj slamici

Slama se negdje donosi u plahti, košari ili vreći. Slama bi se postavila pod stolom pjevajući božićne pjesme. Od ostatka slame pravili su se vijenci i snopovi, koji su simbolizirali plodnost i dobar urod ili bi se slama postavila na stol prekrivena, najčešće bijelim, stolnjakom. Na slami se sjedilo i pričalo sve do odlaska na misu polnoćku, a često se po noći na njoj i spavalo, simbolizirajući samog Isusa.

Tim božićno drvce

Božićno drvce

Premda je kićenje božićnog drvca star običaj, u hrvatskim krajevima on nije bio raširen sve do sredine 19. stoljeća, uglavnom utjecajem njemačke tradicije te prostorno-političkih dodira. Bez obzira na to što kićenje drvca nije bilo rašireno, domovi su se prije svejedno na Badnjak kitili cvijećem i plodovima, a posebno zelenilom, a to su najčešće činila djeca. Isprva su se kitila bjelogorična stabla, a poslije zimzelena, i to voćem, najčešće jabukama, ali i šljivama, kruškama te raznim slasticama i ukrasima izrađenim od papira, najčešće lanci te razne niti. Čest su i lijep ukras bili pozlaćeni orasi i lješnjaci kojima se kitilo drvce, a najčešće su se postavljale svijeće, simboli nade i božanstva. Poslije su se postavljali i komadići vate, voska ili papira koji su simbolizirali snijeg na drvцу i tako su ga ukrašavali. Imućniji su imali posebne figurice i ukrase.

Tim jaslice

Jaslice

Ispod drvca redovno su se stavljale jaslice, izrađene najčešće od drva. Ostaju do blagdana Bogojavljanja, a u crkvama do blagdana Krštenja Isusova. One su prikaz Isusova rođenja. Sastoje se od pomičnih ili nepomičnih figurica Djeteta Isusa, Djevice Marije, sv. Josipa te pejzažnih kulisa. Složenije jaslice imaju i mnoge druge likove poput pastira, anđela i svetih triju kraljeva. Vol i magarac su često sastavni dio jaslica. Isprva su bile samo u crkvama i kod imućnijih ljudi, a često je postojalo "nadmetanje" tko će napraviti ljepše jaslice.. Najljepše jaslice obično su imali franjevci, jer one i potječu od njih. Prve jaslice postavio je sv. Franjo Asiški.

Tim svijeća

Badnjak

Ime Badnjaka povezano je s riječju "bdjeti" (stsl. *bad*) budući da se na taj dan bdjelo čekajući Isusovo rođenje. Zbog samog običaja bdjenja i nekadašnje situacije bez električne struje i modernih sprava, bilo je nužno osvjetliti prostorije svijećama, koje su ujedno postale i simboli novog života i nade. Izrađivale su se posebne svijeće, tzv. voštanice, a često su se povezivale tri svijeće hrvatskom trobojnicom. Običaj je i sjećanje na preminule ukućane te molitva za njih.

Na sam su se Badnjak ukućani rano ustajali, a žene su napravile božićni objed, pospremile dom i spravile hranu za večeru. Muškarci su pak hranili stoku, koja je trebala biti spokojna zbog božićnih svetkovina, a također su pripremali drva za ogrjev i nabavljali hranu koju bi domaćice potom pripravljale.

Budući da se na Božić ništa nije radilo, u dane prije Božića temeljito se čistila kuća i staja, pripremala se hrana za božićne dane, te hrana za domaće životinje. Djeca su se kupala i uređivala, šišalo ih se i radile su im se frizure.

Na Badnjak na stolu su poslagani: orasi, lješnjaci, rogači, bademi, smokve, jabuke, kako u kojem kraju što uspijeva. Obično su se blagovala jela od ribe, grah i med npr. med s češnjakom, riba na razne načine. Prije Badnje večere upalila se svijeća i izmolila molitva.

Tim zvonce

Polnoćka

Poslije večere na Badnjak, još se malo sjedilo i razgovaralo, pjevalo ili molilo, a poslije se ljudi okupljaju na ulicama i odlaze na sv. misu polnoćku (ponoćka, ponoćnica ili polnoćnica). Neki su propješačili velike udaljenosti po snijegu, da bi došli do crkve ili kapelice. Svi se oblače u svečanu odjeću ili narodne nošnje.

Sveta misa polnoćka jedna je od najsvečanijih misa u godini i jedina, koja se slavi u pola noći. Prije polnoćke, obično je prigodan uvodni program u kojem se izvode božićni igrokazi i recitacije. Za čitanje Evanđelja, od starine se izabire Lukin izvještaj o rođenju Isusa u Betlehemu za vrijeme cara Augusta (Lk 2, 1-14).

Na polnoćki se prvi puta pjevaju božićne pjesme, koje su sastavni dio bogoslužja.

Nakon polnoćke, okupljeni vjernici jedni drugima čestitaju "Sretan Božić" i vraćaju se svojim kućama. Poslije polnoćke često je obilato jelo s mesom, božićnim kolačima i pićima.

Tim sveta voda

Blagoslov domova i obitelji

Na drugi dan Božića započinje blagoslov domova i obitelji. Obično traje do Bogojavljanja, ovisno o broju vjernika u župi. U manjim sredinama, može biti samo jedan dan.

Na selu je župnik svečano išao po kućama u pratnji ministranata u bijelim haljinama i sakristana, koji je imao kadionicu s tamjanom (jedan od darova Sveta tri kralja). Za blagoslov se priprema čista i uredna soba, najčešće dnevni boravak. Na stolu je križ, svijeća (koja gori za vrijeme blagoslova) i posuda s blagoslovljenom vodom i grančicom (najčešće s božićnog drvca), kojom svećenik poškropi dom. Netko od ukućana dočeka svećenika na vratima doma i uvede ga. Svećenik pozdravlja riječima: "Mir kući ovoj", a svi odgovaraju "I svima koji prebivaju u njoj!" Svećenik izmoli molitve i blagoslovi ukućane i dom svetom vodom te podijeli svete sličice, najčešće s božićnim motivima. Ukućani darivaju svećenika milodarom.

Nekada se na vratima ispisivalo kredom: G + M + B, a danas se lijepi sveta sličica na kojoj piše "Mir i blagoslov, G + M + B, te godina". G, M i B početna su slova imena Sveta tri kralja: Gašpara, Melkiora i Baltazara.

RaisingOurKids.com

Veselje ti navješćujem

Veselje ti navješćujem,
puče kršćanski
jer nam se kralj u Betlemu
rodi nebeski

Još mali, u štali
kog stvorenje svako slavi
štuje, diči, jer je pravi
on naš Spasitelj
i Otkupitelj.

Veselje ti navješćujem

Veselje ti navješćujem,
puče kršćanski
jer nam se kralj u Betlemu
rodi nebeski

Još mali, u štali
kog stvorenje svako slavi
štuje, diči, jer je pravi
on naš Spasitelj
i Otkupitelj.

Veselje ti navješćujem

Veselje ti navješćujem,
puče kršćanski
jer nam se kralj u Betlemu
rodi nebeski

Još mali, u štali
kog stvorenje svako slavi
štuje, diči, jer je pravi
on naš Spasitelj
i Otkupitelj.